

A person wearing a light blue robe is gently holding a small white lamb. The scene is set in a vast, mountainous landscape with rolling hills and a clear sky. The person's hands are visible, cradling the lamb. The overall atmosphere is peaceful and serene.

Kapayapaan

Sa pamamagitan
ng Kaharian ni
Kristo

Kapayapaan sa pamamagitan ng Kaharian ni Kristo

*Pagkatapos ay ibibigay ang kataas-taasang kapamahalan, kapangyarihan, at kadakilaan ng lahat ng kaharian sa silong ng langit sa banal na bayan ng Kataas-taasan. Ang kaniyang kaharian ay magtatagal magpakailanman, at lahat ng mga pinuno ay maglilingkod at magsusunod sa kaniya. **Daniel 7:27***

Ang mga pahina ng kasaysayan ay nabahiran ng dugo ng digmaan. Halos lahat ng pagtatalo sa pagitan ng mga bansa ay nilulutas sa larangan ng digmaan. Nakita ng mga manghuhula at pantas ang isang araw na ititigil ang malupit at walang-katurang gawi na ito, at ang mga tao sa buong mundo ay magpapasiya sa isang matino at matuwid na paraan ng pamumuhay nang magkakasama. Ang mga propeta ng Bibliya, na sumulat sa ilalim ng inspirasyon ng Banal na Espiritu ng Diyos, ay hinulaan ang ganitong panahon, na ipinaliwanag na ito ay magkakaroon sa pamamagitan ng pagtatatag ng isang pandaigdigang pamahalaan o dominyon na kusang magpapatupad sa mga tao ng lahat ng bansa ng makatarungan at matuwid na mga batas, na sa pamamagitan ng pagsunod dito ay matitiyak ang pangkalahatan at pangmatagalang kapayapaan.

Sa mga hula ng Bibliya tungkol sa darating na kapanahunan ng kapayapaan sa ilalim ng isang pandaigdigang pamahalaan, ipinapahayag ang katiyakan na hindi mabibigo ang banal na plano dahil ang kaharian ng pangako ay magiging isang tunay at makapangyarihang pamahalaan, na perpektong nakaayos at may makapangyarihang kagamitan upang gampanan ang bawat tungkuling itinakda rito sa mga hula. Ito ang kaharian ni Cristo; at ang kaharian ni Cristo, ayon sa ibinubunyag ng Bibliya, ay isang tunay na pamahalaang teokratiko. Tungkol sa kaharian na ito, at kay Cristo, ang punong Tagapamahala rito, hinulaan ng propeta, "Sa pagdami ng kaniyang pamamahala at kapayapaan, walang katapusan." Isaias 9:6,7

Ang darating na pandaigdigang pamahalaan, na siyang kaharian ni Cristo, ay isa sa mga nangungunang tema ng Bibliya. Masiglang inihula at inilarawan ng mga propeta ng Lumang Tipan ang pamumunong ito na may makalangit na kapangyarihan. Isa sa mga unang pagbanggit dito ay ginawa ni Jacob, na sa kanyang pagpanaw ay naghula, "Si Juda ay isang anak na leon: mula sa biktima, anak ko, ikaw ay umakyat: yumuko siya, yumukod na parang leon, at parang matandang leon; sino ang makapagtatagis sa kanya?" Ang tungkod ng kapangyarihan ay hindi aalis sa Juda, ni ang tagapagbigay-utos mula sa pagitan ng kanyang mga paa, hanggang sa dumating si Siloh; at kayo ang magtitipon sa kanyang likod." Genesis 49:9,10

Ang hula na ito ay binigkas habang si Jacob at ang kanyang pamilya ay nasa Ehipto. Sa Ehipto noon, ang nakaluhod na leon ang panrehiyong simbolo ng paghahari at ng karapatang maghari. Kaya, ang propesiya na naglalarawan kay Juda bilang isang "leong nakaluhod" ay isang padron na paraan ng pagsasabi na mula sa makaharing liping ito ng Israel ay magmumula ang Siyang ipinangako ng Diyos ni Abraham, ng Diyos ni Isaac, at ng Diyos ni Jacob bilang ang "Binhi" na magiging Mesias at Hari. Sa makaharing Siyang ito na darating, propetikal na ipinagkaloob ni Jacob ang titulong "Silo," na ang ibig sabihin ay "mapayapa." Ang kanyang propesiya na ang "pagpupulong ng mga tao" ay para kay Shiloh ay simpleng nangangahulugang ang Pinuno na ipapadala ng Jehova, bilang Prinsipe ng Kapayapaan, ay magdadala ng kapayapaan sa mga bansa.

Hinulaan ni Isaias ang kapanganakan at ang sukdulang pagpapasigla sa paghahari ng dakilang Ari na ito, na nagsasabing, "Sapagkat isang anak ang ipinanganak sa atin, isang Anak ang ibinigay sa atin; at ang pamamahala ay nasa kanyang balikat; at ang kanyang pangalan ay tatawaging Katuwang, Tagapayo, Makapangyarihang Diyos, Walang hanggang Ama, Prinsipe ng Kapayapaan." (Isaias 9:6). Sa kalaunan sa kanyang propesiya, tinukoy ni Isaias ang darating na Pinuno ng daigdig bilang ang "Bisig" ni Jehova, at hinulaan na ang "banal na Bisig" na ito ay ilalantad sa paningin ng lahat ng mga bansa, at na "ang lahat ng hangganan ng lupa" ay makakakita ng "kaligtasan ng Dios." Isaias 52:10

Tungkol sa pagiging pandaigdig ng kaharian ng Mesiyas, isinulat ni David, "Alaalahanin ng mga wakas ng mundo ang Panginoon, at babalik sila sa kaniya: at ang lahat ng lipi ng mga bansa ay magsisamba sa iyong harapan. Sapagkat ang kaharian ay sa Panginoon (Jehova), at siya ang pinuno sa gitna ng mga bansa." (Awit 22:27,28). Nagsulat din si David tungkol sa kaharian ni Jehova, "Ang lahat ng gawa mo ay pupuri sa iyo, O Panginoon; at ang iyong mga banal ay pagpapalain ka. Sila'y magsalita ng kaluwalhatian ng iyong kaharian at magsalaysay ng iyong kapangyarihan; Upang ipahayag sa mga anak ng mga tao ang makapangyarihang gawa niya, at ang marilag na kamahalan ng kaniyang kaharian. Ang kaharian mo ay isang kaharian na walang hanggan, at ang iyong paghahari ay magpapatuloy sa lahat ng mga lahi." Awit 145:10-13

Daniel, sa isang propesiya hinggil sa mga pinuno ng iba't ibang dibisyon ng lumang Imperyong Romano, na nakaupo sa Europa bago ang Unang Digmaang Pandaigdig, ay nagsulat, "Sa mga araw ng mga hari na ito, itatatag ng Diyos ng langit ang isang kaharian na hindi kailanman masisira: at ang kahariang ito ay hindi ipagkakatiwala sa ibang lahi, kundi bubuwagin nito at sisirain ang lahat ng mga kahariang ito, at mananatili magpakailanman." Daniel 2:44

Sa Bagong Tipan

Ilan lamang sa maraming pangakong nakatala sa Lumang Tipan hinggil sa kaharian, o pamahalaan, na sa takdang panahon ng Diyos ay mamumuno sa

mundo ang aming nabanggit. Nagpapatuloy ang Bagong Tipan sa iisang nakapagpapalubag-loob na tema ng kaharian. Ang anghel na nagbalita ng kapanganakan ni Jesus ay nagsabi sa mga pastol, "Huwag kayong matakot ... sapagkat ipinanganak sa inyo ngayong araw sa lungsod ni David ang isang Tagapagligtas, na siyang Cristo na Panginoon." Biglang may napakaraming hukbo ng langit ang kumanta, "Kaluwalhatian sa Dios sa kahanga-hangang kadakilaan, at sa lupa kapayapaan sa mga taong may mabuting loob." (Lucas 2:10,11,14). Sinabi rin ng anghel na ang balitang ito ng kapanganakan ni Cristo, ang ipinangakong Mesias, ay mabuting balita na sa huli ay aabot sa "lahat ng tao."

Ang mga sanggunian sa Bagong Tipan tungkol sa Mesiyas, ang Hari, at ang kaharian naitatag Niya ay hindi lamang puro hula, sapagkat tinutukoy nila ang simula ng katuparan ng mga hula ng Lumang Tipan. Habang, halimbawa, hinulaan ng Lumang Tipan na darating ang Hari, inihayag ng anghel sa mga pastol na ipinanganak Niya na ngayon. Ang unang pagpapahayag na ito ng mabuting kalooban ng Diyos sa mga tao, bilang katuparan ng Kanyang mga pangako, ay naging isang katotohanan na ngayon.

Si Juan na Tagapagbinyag, ang huli sa mga propeta, ay nagsalita rin tungkol sa natupad na propesiya. Sinabi niya, "Magsisi kayo, sapagkat malapit na ang kaharian ng langit." (Mateo 3:2). Hinulaan ni Propeta Daniel na ang Diyos ng langit ay magtatatag ng isang kaharian. Dapat ay may hari sa isang kaharian, at

ngayon ay lumitaw na ang Hari na ipinangako ng Diyos ng langit sa katauhan ni Jesucristo.

Inangako ni Jesus, "Magsisi kayo: sapagkat malapit na ang kaharian ng langit." (Mateo 4:17). Isang mas literal na pagsasalin ng tekstong ito ang nagmumungkahi, gaya ng inihayag ni Juan na Tagapagbinyag, na ang Hari sa kaharian na ipinangako ng Diyos ng langit ay dumating na at "malapit na," o nasa gitna ng bayan ng Israel. Nang ipadala ni Jesus ang kanyang mga disipulo sa ministryo, ang kanyang utos sa kanila ay, "Sa inyong pagpunta, mangaral kayo, na sasabihin, Malapit na ang kaharian ng langit." Mateo 10:7

Alam ng bansang Israel ang mga pangako ng Diyos tungkol sa kaharian. Lalo na itong totoo sa mga pinunong relihiyoso ng bansa, ang mga Pariseo, at iba pa. Alam nila na itinuturing ng marami si Jesus bilang ang ipinangakong Hari na maghahari sa kahariang ito, at hiniling nila sa kaniya kung "kailan darating ang kaharian ng Diyos." Sumagot si Jesus, "Ang kaharian ng Diyos ay hindi dumarating sa pamamagitan ng pagmamasid (ang salin sa margin ay 'sa pamamagitan ng panlabas na pagpapakita'). At hindi rin nila sasabihin, 'Narito!' o, 'Nariyan!' sapagkat, narito, ang kaharian ng Diyos ay nasa loob ninyo (sa margin, 'sa piling ninyo'). Lucas 17:20,21

Halos wala o kakaunti ang paniniwala ng mga Pariseo na si Jesus ay sinugo sa mundo ng Diyos ng Israel upang itatag ang Mesiyanikong kaharian. Hindi nila maisip na may sinumang makakakaya ng ganoong gawain nang walang suporta ng isang malaking hukbo na kanyang magagamit upang sakupin ang Imperyong

Romano at palayain ang bansang Israel mula sa pagkaalipin nito sa mga Cesar. Naramdaman ni Jesus ang nasa isip nila, kaya ipinaliwanag niya na ang kaharian sa , kung saan siya ang magiging Hari, ay hindi itatag sa ganitong paraan. Hindi ito darating, sabi niya, na may panlabas na pagpapamalas ng karangyaan at kaluwalhatian na nakasanayang makita ng mundo mula sa isang mananakop na pinuno.

Alam ni Jesus na pinagdudahan siya ng mga Pariseo bilang ipinangakong Hari ng Jehova, kaya lalo niyang ipinaliwanag, ayon sa wastong pagsasalin ng tekstong Griyego, na ang Kaharian ng Langit ay nasa kanilang piling, na tumutukoy, siyempre, sa kanyang sarili. Isang matapang na pahayag ito na ibinato sa mga huwad na pinunong relihiyoso, ngunit naging mabuting patotoo ito para sa kanila, kahit na iilan, kung mayroon man, ang naniwala rito.

Ang isang mahinang pagsasalin ng tekstong ito ay nagdulot ng malaking kalituhan tungkol sa kung ano nga ba talaga ang kaharian ng langit. Sa isang pagsasalin, nakasulat dito: "Ang kaharian ng langit ay nasa loob ninyo." Ang mga hindi naniniwala sa mga pangako ng Diyos na magtatatag ng isang literal, pandaigdigang pamahalaan sa lupa, na magdudulot ng kapayapaan at kagalakan sa sangkatauhan, ay ginamit ang maling salin na ito ng teksto upang subukang patunayan na ang patotoo ng Bibliya tungkol sa kaharian ng Diyos ay tumutukoy lamang sa isang mabuting banal na kalagayan ng puso at isip na nakakamtan ng mga indibidwal na sumusuko sa impluwensya ng moral at etikal na mga aral ni Jesus,

tulad ng mga nasa kaniyang Sermon sa Bundok. Ang hinulaang "pagdagdag" ng kaharian ni Cristo, ayon sa kanila, ay makikita sa dumaraming bilang ng mga taong sumusuko sa Cristo at nagsisikap sumunod sa kaniyang mga utos.

Agad na nagiging halata ang hindi pagkakatugma ng pananaw na ito kapag isinaalang-alang natin ang katotohanang ang pahayag ni Jesus sa mga Pariseo—ang mga taong hindi minsan kundi maraming ulit na tinawag ni Jesus na mga hipokrito, pinaputi na sepulkro, at mga anak ng Diyablo—ay ginawa sa kanila. Paano nga ba maaaring nasa puso ng mga taong ganoon ang kaharian ng Diyos? Ngunit kapag napagtanto natin, gaya ng nabanggit na, na ang tunay na sinabi ni Jesus ay ang Hari sa ipinangakong kaharian ng Diyos ng langit ay nasa gitna ng mga Pariseo, nagiging malinaw ang kaisipan at naaayon ito sa pangkalahatang patotoo ng mga Kasulatan hinggil sa paksa.

Sa unang tingin, mahirap para sa ating likas na may hangganang isipan, na nahulog at hindi perpekto, na magkaroon ng pananampalataya sa ideya na ang Maylalang ay gagawa ng anumang tiyak para sa kaniyang mga nilalang na tao. Ang kakulangang ito ng pananampalataya mula sa mga nagpapahayag na bayan ng Diyos ay naipakita sa lahat ng mga kapanahunan. Inisip nila na ang mga pangako ng Diyos ay matutupad sa pamamagitan ng mga pagsisikap ng tao; na ang mga pangako ay nangangahulugang ilalagay lamang ng Diyos ang kanyang selyo ng pag-apruba sa kung ano ang

itinuturing ng kanyang mga lingkod na tama, at sa kanilang sigasig ay sinikap nilang tuparin ito.

Dahil pinatay si Jesus ng kanyang mga kaaway, at lumipas ang mga siglo nang walang ebidensya ng isang nakikitang at literal na kaharian na itinatag niya kahit na siya ay nabuhay na mag-uli, naging madali at natural na magwakas na ang mga pangako ng kaharian sa Bibliya ay tumutukoy lamang sa kung ano ang kayang makamtan ng mga tagasunod ni Jesus. Umiiral ang mga mapanlinlang na kaisipan dahil sa kakulangang ito ng pananampalataya at pag-unawa. Ang malaking bahagi ng mga nagpapahayag na Kristiyano ay kalaunan ay nagsanib-pwersa sa mga pamahalaang sibil, at tinawag ang kanilang hindi banal na pagsasanib na ' ' Kristiyanong Daigdig, o kaharian ni Cristo. Milyun-milyong iba pa, lalo na sa mga huling taon ng panahong ito, ay kumapit sa ideya, gaya ng nabanggit, na ang kaharian ni Cristo ay isang matuwid na impluwensiya lamang, o banal na pwersa sa puso ng mga mananampalatayang Kristiyano.

Hindi Pang-Mundong Ito

Nang dinala si Jesus sa harap ni Pilato ng kanyang mga kaaway, ang paratang nila laban sa kanya ay ang pag-angkin niyang siya ay isang hari. Ang ganitong pag-angkin, kung totoo, ay magpapasala sa kanya ng pagtataksil laban sa Imperyong Romano. Inamin ni Jesus na siya ay naparito sa mundo upang maging isang hari, ngunit ipinaliwanag, "Ang kaharian ko ay hindi mula sa mundong ito (Griyego, 'kosmos', kaayusang panlipunan): kung ang kaharian ko ay mula

sa mundong ito, ang aking mga lingkod sana'y makikipaglaban, upang hindi ako mahulog sa mga Hudyo: nguni't ngayo'y ang aking kaharian ay hindi mula rito." Juan 18:36,37

Ang pahayag ni Hesus na ang kaniyang kaharian ay hindi mula sa mundong ito at, kung ganoon nga, makikipaglaban ang kaniyang mga lingkod, ay naglalagay ng banal na paghatol sa lahat ng mga operasyong militar na isinusulong at isinasagawa sa pangalan ni Cristo at inaangkin na para sa layunin ng pagpapalaganap ng interes ng kaniyang kaharian. Ayon sa tuntunin ng kilos na ipinahayag ni Hesus, ang lahat ng tinatawag na banal na digmaan sa mga nakaraang siglo ay hindi tunay na banal, kundi hindi banal at hindi pinahintulutan ng Diyos.

Bukod dito, ang paliwanag ni Jesus na ang kaniyang kaharian ay hindi mula sa mundong ito ay nangangahulugang ang konsepto ng sangkatauhan ng sibilisasyon na tinatawag na "Kristiyanismo," na nangangahulugang kaharian ni Cristo, ay isang maling pangalan, at sa katotohanan, isang huwad ng tunay na kaharian ni Cristo. Kaya naman, ang lahat ng mga pilosopiyang makalupang ito, na mapanlinlang na inilapat ang mga pangako ng kaharian sa Bibliya sa isa't isa sa mga mapanlinlang na pagsisikap ng tao na magtatag ng mas mabuting mundo, ay hindi naaayon at salungat sa banal na plano para sa katuparan ng mga pangako ng Diyos.

Walang wastong dahilan kung bakit ang mga taos-puso at may-paggalang na mga estudyante ng Bibliya ay dapat sumabak sa mga pilosopiyang ito ng tao, o

mailigaw ng mga ito, sapagkat nilinaw ni Jesus na walang sinuman ang dapat umasang itatag ang kaniyang kaharian sa kasalukuyang panahon. Ilang araw lamang bago sinabi ni Jesus kay Pilato na ang kaniyang kaharian ay hindi mula sa mundong ito, nagkuwento siya ng isang parabula sa kaniyang mga alagad na nilayong ituro sa kanila ang parehong mahalagang katotohanan. Ang parabula ay tungkol sa isang maharlika (na kumakatawan kay Jesus) na pumunta sa isang malayong bansa upang tanggapin ang isang kaharian at bumalik. Ipinapaliwanag sa pambungad ng parabula na ito ay ikinuwento ni Jesus dahil inakala ng kaniyang mga alagad na agad na lilitaw ang kaniyang kaharian. Lucas 19:11,12

Pag-asa ng mga Alagad

Ang mga alagad ni Jesus ay lubos na naniwala na siya ang Mesiyas, ang dakilang Hari, na ipinahayag ng mga propeta sa Lumang Tipan. Naniwala sila na siya ay dumating upang itatag ang kaharian ng pangako, ang "pamahalaan" na magpapalawak ng saklaw ng impluwensya nito hanggang sa yakapin ang buong mundo at magdala ng kapayapaan at kaligayahan sa buong sangkatauhan. Tama sila sa paniniwalang ito. Ngunit inaasahan nila na itatag agad ni Jesus ang kahanga-hanga at makapangyarihang pamahalaang ito. Dito sila nagkamali, gaya ng ipinakita ng parabula ng "isang maharlika."

Ang maling pananaw na ito ng mga alagad ni Jesus ay medyo kapatawaran, sapagkat dinala niya sila sa paniniwalang magiging nangunguna silang makikipag-

ugnayan sa kaniya sa kaniyang kaharian, at sa kanilang limitadong pananaw sa plano ng Diyos ay ipinahihiwatig nito na ang kaharian ni Cristo ay kailangang itatag sa loob ng kanilang likas na buhay. Paano pa nga ba, ayon sa kanilang pangangatwiran, sila makikibahagi kay Jesus sa pamumuno ng kaharian? Paano pa matutupad ang pangako ni Jesus, "Huwag kayong matakot, maliliit na kawan; sapagkat ikinalulugod ng inyong Ama na ibigay sa inyo ang kaharian"? Lucas 12:32

Labis na nabahala ang mga apostol sa posibilidad na makasama si Jesus sa pamumuno ng kaniyang kaharian at marami silang napag-usapan tungkol dito sa kanilang sarili. Sina Santiago at Juan ay labis na nagnanais na makuha ang mga paboritong posisyon sa kaharian at pinapakiusapan ng kanilang ina si Jesus kung maaari bang ang isa sa kanila ay umupo sa kanang kamay niya at ang isa naman sa kaliwang kamay niya sa kaniyang kaharian. Hindi sinabi ni Jesus na hindi sila maaaring maging kasama niya sa kanyang kaharian, sapagkat binigyan niya sila ng dahilan upang maniwala na mangyayari nga iyon. Inilapit lamang niya ang kanilang pansin sa mataas na halagang kailangang bayaran nila upang makasama siya. Tinanong niya, "Kaya ba ninyong uminom ng basong iinum ko, at mabinyagan ng binyagang aking pagbibinyagan?" Ang kanilang sagot ay, "Kaya namin." Mateo 20:20-22

Sumagot si Jesus kina Santiago at Juan, at sinabi, "Ubos nga kayo ng aking kopa, at mabubinyagan sa binyagang aking pinagbibinyagan: ngunit ang pag-upo

sa aking kanan , at sa aking kaliwa, ay hindi sa akin na ibigay, kundi ibigay ito sa mga inihanda ng aking Ama." (Mateo 20:23). Kaya, bagaman hindi ipinangako ni Jesus sa dalawang minamahal na apostol ang isang tiyak na posisyon sa kanyang kaharian, na ipinaliwanag na wala siyang awtoridad na gumawa ng ganoong pagtatalaga, kinumpirma niya ang kanilang pagkaunawa na makikibahagi sila sa paghahari ng kaharian kasama niya kung mapatutunayan nila ang kanilang karapat-dapat sa pamamagitan ng pag-inom ng kanyang "kupa" at pagbibinyag sa kanyang "binyag."

Bagaman pinagtibay nila na sila ay "kaya," o handa, na matugunan ang mga hinihinging ito, kaduda-duda kung naintindihan nila noon kung ano mismo ang ipinahihiwatig ng pag-inom sa "sangkap" ni Jesus, at ng pagbibinyag sa kanyang "binyag." Gaya ng kalaunan ay inihayag sa Bagong Tipan, iniimbitahan ni Jesus ang kanyang mga alagad na magdusa at mamatay kasama niya. Kung naunawaan nila ito, sana'y alam nila na hindi sila maaaring makasama kay Jesus sa kaluwalhatian ng kanyang kaharian sa anumang paraan hangga't hindi sila nabubuhay muli mula sa mga patay, at alam nila na hindi ito mangyayari hanggang sa katapusan ng susunod na panahon. Juan 11:24; Mateo 13:39

Ang "kupa" ni Jesus ay isa ng pagdurusang at kamatayan, at tapat niyang ininom ito hanggang sa mapait na patak. Ang kanyang "binyag" ay isang binyag ng kamatayan, na ang kanyang paglubog sa tubig ni Juan na Tagapagbinyag ay simboliko lamang.

Sinulat ni Pablo, "Hindi ba ninyo alam na tayong lahat na nabinyagan tungo kay Cristo Jesus ay nabinyagan tungo sa kanyang kamatayan?" (Roma 6:3). Walang mas malinaw sa Bibliya kaysa sa katotohanang ang mga alagad ni Jesus sa panahong ito ay iniimbitahang sundan ang kanyang mga yapak ng pag-iibigay-sakripisyo hanggang sa kamatayan. Kaugnay ng mga kundisyong ito ng pagiging alagad ay ang mga pangako na ang mga magiging tapat rito ay maghahari kasama niya sa kanyang kaharian.

Sinulat ni Pablo, "Tapat ang salitang ito: Sapagkat kung tayo'y namatay na kasama niya, tayo'y mabubuhay ding kasama niya; kung tayo'y naghihirap, tayo'y maghahari ding kasama niya." (2 Timoteo 2:11-12). Muli, "Ngayon, kung tayo'y mga anak, tayo'y mga tagapagmana—mga tagapagmana ng Diyos at kapwa tagapagmana kay Cristo, kung tunay ngang nakikibahagi tayo sa kaniyang pagdurusa upang makibahagi rin tayo sa kaniyang kaluwalhatian." (Roma 8:17). Pagkatapos ng kanyang pagkabuhay na mag-uli, sinabi ni Jesus, "Sa sinumang magtagumpay, ipagkakaloob ko na makaluklok sa aking trono, gaya ng aking pagtagumpay at pagluklok kasama ng aking Ama sa kanyang trono." (Pahayag 3:21). Sinabi rin ni Jesus, "Maging tapat ka hanggang sa kamatayan, at ibibigay ko sa iyo ang korona ng buhay." (Pahayag 2:10). At saka narito ang kamangha-manghang pangako sa mga tapat na ito na sila'y lalabas mula sa kamatayan sa "unang pagkabuhay" upang "mabuhay at maghari kay Cristo sa loob ng isang libong taon." Pahayag 20:4,6

Ipinanganak ng Espiritu

Sa Juan 3:1-13, sinasabi sa atin ang tungkol kay Nicodemus, isang pinuno sa Israel, at ang kanyang pagbisita kay Jesus sa gabi upang matuto pa tungkol sa kanyang mga aral. Ipinaliwanag ni Jesus kay Nicodemo na kailangang ipanganak muli ang isang tao upang makapasok sa kaharian ng Diyos. Napakakatangi nito para kay Nicodemo, kaya't tinanong niya kung paano ito magagawa. Hindi natural na kapanganakan ang tinutukoy ni Jesus, kundi kapanganakan ng Espiritu. Ipinaliwanag niya sa pinunong ito sa Israel na ang mga ipinanganak ng Espiritu ay parang hangin; makapangyarihan, ngunit hindi nakikita.

Siyempre, hindi lubos na naunawaan ni Nicodemus ang ibig sabihin ni Jesus, ngunit sa liwanag ng mga sumunod na aral ni Jesus at ng mga apostol sa aklat ng Mga Taga-Efeso, malinaw na nakikita natin ngayon na ang mga makikibahagi sa paghahari ng kaharian kasama niya ay kailangang makaranas muna ng pagbabago ng kalikasan, gaya ng naranasan niya. Ibinigay ni Jesus ang kanyang laman, ang kanyang pagkatao, para sa buhay ng mundo. (Juan 6:51). Ang sakripisyong ito ng kaniyang buhay na tao ang nagbigay ng pagtubos para sa sangkatauhan at titiyakin nito sa lahat ang pagkakataong mabawi ang buhay sa panahon ng kaharian ni Cristo. (Hebreo 2:9; 1 Timoteo 2:3-6). At, matapos mamatay sa laman, muling nabuhay si Jesus bilang isang maluwalhating makalangit na pagkatao, na ipinagkalooban ng buong

kapangyarihan sa langit at sa lupa. Hebreo 1:1-4; Mateo 28:18

Ang mga nagdurusa at namatay kasama ni Jesus, at sa muling pagkabuhay ay pinaluwalhati upang mabuhay at maghari kasama niya, ay makakaranas din ng pagbabago ng kalikasan mula sa pagiging tao tungo sa pagiging diyos. Sinulat ni Pedro na "sa atin ay ipinagkaloob ang napakalaki at napakamahalagang mga pangako" upang sa pamamagitan nito ay tayo'y maging mga kalahok ng banal na kalikasan." (2 Pedro 1:4). Nagsulat din si Pedro tungkol sa mga Kristiyano na ang Makalangit na Ama ay "ipinanganak tayo nang muli sa isang buhay na pag-asa, sa pamamagitan ng pagkabuhay na mag-uli ni Jesucristo mula sa mga patay, tungo sa isang mana na hindi nasisira, at hindi nadudumihan, at hindi kumukupas, na iningatan sa langit para sa inyo (margina, para sa atin)." 1 Pedro 1:3,4

Ang mga pangakong tulad nito, na kapag naipagkamali ang pagkaunawa, ay nagdulot ng maling paniniwala na ang lahat ng nailigtas sa pamamagitan ni Jesucristo ay gugugol ng walang hanggan sa langit. Ngunit hindi iyan ang tunay na diwa. Ang mga makalangit na pangakong ito ay para lamang sa mga talampakan ng tagasunod ni Jesus; yaong mga tumatanggi sa sarili, bumabata sa kanilang krus, at sumusunod sa kaniya tungo sa sakripisyong kamatayan. (Mateo 16:24). Hindi sila inanyayahan na maghandog ng sakripisyo upang makamit ang kaligtasan, kundi upang mapatunayan na karapat-dapat silang mabuhay at maghari kasama ni Cristo sa

Kapayapaan sa pamamagitan ng Kaharian ni Kristo 17

maringal na kaharian ng pangako: ang kaharian na magtatatag ng kapayapaan sa lupa at magbibigay ng kalusugan, kagalakan, at buhay na walang hanggan para sa lahat ng sumusunod sa mga makatarungang batas nito.

Ang pagtaas na ito sa makalangit na kaluwalhatian ang ibig sabihin ni Jesus sa pamamagitan ng pagiging "ipinanganak ng Espiritu." (Juan 3:5,6). Bagaman ang bawat tunay na tagasunod ng Guro ay, sa buhay na ito, ipinagkalooban ng makalangit na pag-asang ito, hindi nagaganap ang espirituwal na kapanganakan hanggang sa pagkabuhay na mag-uli. Ito ay alinsunod sa paliwanag ni Jesus na ang mga ipinanganak ng Espiritu ay, gaya ng hangin, hindi nakikita ng mga mata ng tao, at makapangyarihan. Kasama ni Jesus, ang klaseng ito, na tinawag mula sa mundo at napatunayang tapat sa kasalukuyang kapanahunan, ay bubuuin ang espirituwal na yugto ng Mesiyantikong kaharian. Sa parabula ng trigo at mga makamulmol, tinutukoy ni Jesus ang mga ito bilang "mga anak ng kaharian," at ipinaliwanag na "sisikat sila na parang araw sa kaharian ng kanilang Ama." Mateo 13:25-30,36-43

"Susi" ng Kaharian

Ang paanyaya na sundan ang mga yapak ni Jesus, at sa gayon ay maging karapat-dapat sa magkasanib na pamana sa kaniyang kaharian, ay ipinapaabot sa pamamagitan ng Ebanghelyo: ang mabuting balita ng pagtubos sa pamamagitan ni Jesus at ang pagkakataon ng buhay na darating sa mga tao sa

pamamagitan ng mga ahensiya ng kaniyang kaharian. Ipinaliwanag ni Jesus na sa pamamagitan lamang ng pagtanggap sa sarili maaaring maging alagad niya ang sinuman. (Mateo 16:24). Ngunit ang makipot na daan ng sakripisyo ay hindi tunay na binuksan hanggang sa Pentekostes, na sumunod sa kamatayan at muling pagkabuhay ni Jesus.

Ipinangako ni Jesus kay Pedro na ibibigay Niya sa kanya ang "mga susi" ng kaharian ng langit; kaya si Pedro ang unang naghayag ng mabuting balita at opisyal na nagbukas ng pinto patungo sa kaharian. (Mateo 16:19). Ito ay para sa mga mananampalatayang Hudyo. Pagkatapos, si Pedro rin ang unang naghayag ng Ebanghelyo ng kaharian sa mga Hentil. Nangyari ito sa bahay ni Cornelio, ang unang Hentil na naging mananampalataya. Kaya ginamit ni Pedro ang mga susi ng kaharian.

Hindi nito ibig sabihin na naitatag ang kaharian noong Pentekostes, gaya ng maling paniniwala ng marami. Ibig sabihin lamang nito na nagsimula ang pagpili ng mga mamumuno kasama ni Jesus sa kaharian. Ang mga susi ng kaharian ng langit na ginamit ni Pedro ay mga susi sa pagkakataon ng pamumuno sa kaharian bilang kapwa tagapagmana kasama ni Cristo. Ang daan patungo sa mataas na posisyong ito sa kaharian ay mahirap. Sinabi ni Pablo na sa pamamagitan ng "maraming kapighatian" makakapasok ang sinuman sa kaharian. Mga Gawa 14:22

Ang mga tinawag ng Diyos sa kinalalagayang ito na napakataas sa kaharian ay hindi, bilang tuntunin, ang mga dakila, ang makapangyarihan, o ang maharlika ng

mundong ito, bagaman walang diskriminasyon laban sa mga ito. Ito ay dahil sa kanilang kasalukuyang katayuan ng karangalan at kapangyarihan, tila masyadong magastos ang mga tuntunin ng "makipot na daan." Sumulat si Santiago, "Hindi ba pinili ng Diyos ang mga mahihirap sa sanlibang ito na mayaman sa pananampalataya, at mga tagapagmana ng kaharian na ipinangako niya sa mga umiibig sa kanya?" (Santiago 2:5). Ngunit maging mayaman o mahirap, maliit o dakila ayon sa mga pamantayan ng sanlibang ito, itinuro ni Jesus na ang lahat ay dapat maging gaya ng "mga maliliit na bata"—mapagkumbaba, inosente, at parang bata—upang makapasok sa kaharian. "Sa mga ganito," wika niya, "nasa kanila ang kaharian ng langit." (Mateo 18:3; Marcos 10:14,15). Hindi ibig sabihin ni Jesus dito na ang kaharian ay bubuin ng mga sanggol.

Juan na Tagapagbinyag

Sinabi ni Jesus, "Sa mga ipinanganak ng mga babae, wala nang mas dakila kaysa kay Juan na Tagapagbinyag; gayunpaman, ang pinakamaliit sa kaharian ng langit ay mas dakila kaysa sa kaniya." (Mateo 11:11). Kung ang pagpasok sa kaharian ng langit ay, ayon sa itinuturo ng tradisyunal na teolohiya, isang paraan ng pagtakas sa apoy ng impiyerno, gaano nga kakakaiba ang pahayag na ito ni Jesus. Ngunit pasalamat sa Diyos para sa mas mahusay na pag-unawa kaysa rito sa kaharian. Dito, tulad ng sa napakaraming ibang pagkakataon, ginamit ni Jesus ang pahayag na "kaharian ng langit" upang ituro ang

espirituwal o makalangit na yugto ng dakilang pamahalaang ipinangako na sa huli ay mamamahatag at magpapala sa lahat ng mga bansa; at si Juan na Tagapagbinyag ay hindi magkakaroon ng bahagi sa makalangit na yugto ng kaharian.

"Ang kautusan at ang mga propeta ay hanggang kay Juan:" wika ni Jesus, "mula noon ay ipinangangaral ang kaharian ng Diyos." (Lucas 16:16). Kaugnay ng Kautusan na ibinigay sa bundok Sinai, at ng mga gantimpalang iniaalok para sa pagsunod dito, sinabi ng Panginoon sa bayan ng Israel, "Kung tutal ay makikinig kayo sa aking tinig, at tutuparin ninyo ang aking tipan, ... kayo ang magiging kaharian ng mga pari para sa akin, at isang banal na bansa." (Exodo 19:5,6). Ang buong bansa ay hindi nagkwalipika para sa ipinangakong katungkulang ito bilang isang kaharian ng mga pari. Ngunit ang mga matuwid ng sinaunang panahon, ang mga propeta, at ang iba pang mga tapat, bilang mga indibidwal, ay nagkwalipika. Sa katunayan, ang mga sinaunang patriyarka, bagaman hindi sila nasa ilalim ng nakasulat na Kautusan, ay naging tapat sa mga tuntuning ipinahayag nito, at tutuparin ng Diyos ang kaniyang pangako sa kanila.

Lahat ng "Mga Matuwid noong Unang Panahon" na ito ay tapat na naglingkod sa Diyos dahil mayroon silang pananampalataya sa mga pangako ng kaharian ng Mesiyas. Hindi inihandog ng Diyos sa kanila ang isang makalangit na pag-asa. Ang kanilang inaasahan ay ang maibalik sa buhay bilang mga tao sa lupa. Inilista ni Pablo ang marami sa kanila sa ika-11 kabanata ng Hebreo at isinalaysay ang kanilang pagdurusa para sa

Kapayapaan sa pamamagitan ng Kaharian ni Kristo 21

katuwiran, at ipinaliwanag na tiniis nila at namatay, na nananampalatayang magkakaroon sila ng "mas mabuting muling pagkabuhay." (Hebreo 11:35,39-40). Ang mas mabuting muling pagkabuhay na iyon ay magiging para sa kaperpeksiyohan ng tao at sa katungkulan bilang mga guro at pinuno sa gitna ng mga tao.

Sinabi ni Jesus sa mga tao noong kaniyang kapanahunan, "Magkakaroon ng pag-aagak-agak at pagngasngas ng mga ngipin, kapag nakita ninyo si Abraham, si Isaac, at si Jacob, at ang lahat ng mga propeta (kabilang si Juan na Tagapagbinyag, ang huli sa mga propeta), sa kaharian ng Dios, at kayo naman ay pinalalayas. At magmumula sila sa silangan, at sa kanluran, at sa hilaga, at sa timog, at uupo sila sa kaharian ng Diyos." Ayon sa salaysay ni Mateo, uupo sila kasama nina "Abraham, at Isaac, at Jacob." Tinukoy rin ni Mateo ang mga "itinaboy" bilang mga "anak ng kaharian." Lucas 13:28,29; Mateo 8:11,12

Ang "mga anak ng kaharian," yaong sa pamamagitan ng katapatan sa Kautusan ay maaaring naging karapat-dapat na maging isang "kaharian ng mga pari," ay, kapag binuhay mula sa mga patay, ay labis na mabibigo nang matuklasan nilang hindi nila sinasakupan ang kagalang-galang na posisyong ito. Ang kanilang pagkadismaya ay inilalarawan ng pahayag na, "paghagulgol at pagngasngas ng mga ngipin." Ngunit ipinaliwanag ni Jesus kung sino ang luluklok sa katungkulang iyon. Ito ay ang mga Matatapat ng Sinaunang Panahon, "si Abraham, at si Isaac, at si Jacob, at ang lahat ng mga propeta."

Lalapit ang mga tao sa kanila sa diwa ng pagkilala sa kanila bilang mga kinatawan ng Mesiyantikong kaharian na siyang mamamahala sa mga usapin ng lupa.

Ang mga ito ang magiging lupaing yugto ng kaharian ni Cristo. Sa Awit 45:16, sinasabi na gagawin silang "mga prinsipe sa buong lupa." Bagaman hindi sasama si Juan na Tagapagbinyag kay Jesus sa makalangit na yugto ng kaharian, siya ay magiging isa sa mga lupaing "prinsipe" na ito na magrepresenta sa makalangit na mga pinuno—si Cristo, at ang mga tapat na nagdusa at namatay sa pamamagitan ng pagsunod sa kanyang mga yapak ng paglilingkod at pagsakripisyo.

Sa gayon, magiging ganap ang kaayusang organisasyonal ng kaharian ni Cristo. Ang mga kawani nito, sa himpapawid man o sa lupa, ay nasubok at naensayo nang maaga, at binuhay mula sa mga patay upang gampanan ang kanilang mga tungkulin bilang mga pinuno at guro sa kahariang iyon. Si Jesus ang unang nabuhay na mag-uli, at sa buong kasalukuyang panahon ay pinangasiwaan niya ang pagtawag at pagsasanay ng kaniyang mga kapwa tagapagmana. Nagsilbi siya bilang kanilang Tagapagtanggol sa trono ng langitnang biyaya. Siya ang naging kanilang Mabuting Pastol, Tagapayo, at Guro. Siya ang naging kanilang Panginoon at Guro, ang kanilang Ulo.

Kapag nakumpleto na ang gawain ng pagtawag at pagsasanay sa kaniyang mga kasamang tagapagmana, at natupad na ang kanilang pagkabuhay mula sa mga patay at pag-angat sa banal

Kapayapaan sa pamamagitan ng Kaharian ni Kristo 23

na kalikasan, doon magaganap ang "mas mabuting pagkabuhay" ng kanilang mga kinatawan na tao, ang mga "prinsipe," at magkakasama, nang may pagkakaisa at kaluwalhatian, sisimulan nang gumana ang dalawang yugtong ito ng matagal nang ipinangakong kaharian.

Magkakaroon din ng isang "malaking karamihan" ng mga espirital na "alipin" sa kaharian. Sinasabi sa atin na ang mga ito ay "sa harap" ng trono, hindi "sa ibabaw" ng trono, hindi mga pinuno sa kaharian. Bagaman hindi partikular na sinasabi ng Kasulatan kung paano sila maglilingkod, tila magiging tagapamagitan sila sa pagitan ng makalangit at makalupang yugto ng kaharian. Ang "malaking karamihan" na ito ay inilalarawan sa Pahayag 7:9,10,13-17.

Anong ganap at perpektong organisadong "kaharian," o pamahalaan, ito! Sa Mikas 4:1-4 ito ay simbolikong inilalarawan bilang ang "bundok ng bahay ng Panginoon." Ang bundok ay simbolo ng kaharian, at ang bahay ay ang namamahalang pamilya ng Diyos, o namamahalang sambahayan. Sa hula na ito, ang dalawang yugto ng kaharian ay sinasagisag bilang "Siyon," ang espirituwal, at "Jerusalen," ang makamundong. Sinasabi sa hula na sa "huling mga araw" ang "bundok ng bahay ng Kataas-taasang Diyos ay matatag sa tuktok ng mga bundok, ... at ang mga tao ay pupunta roon."

Sa katulad na propesiya na nakatala sa Isaias 2:2,3 ay sinasabi "Lahat ng bansa ay pupunta roon, at maraming tao ang darating at sasabihing, Halina,

sumampa tayo sa bundok ng Panginoon, sa bahay ng Dios ni Jacob; at ituturo niya sa atin ang kaniyang mga daan, at lalakad tayo sa kaniyang mga landas: sapagkat ang mula sa Sion (si Cristo at ang kaniyang mga tagasunod) ay lilitaw ang kautusan, at ang salita ng Panginoon mula sa Jerusalem (ang mga Matatapat noong unang panahon)."

Nagpapatuloy ang Mikas 4:3, "Siya," ang Panginoon, ang dakilang Hari at Hukom, "ay huhusgahan ang maraming bayan, at sasawayin ang malalakas na mga bansa sa malayo." Malinaw na mula rito na ang kaharian ni Cristo ay magkakaroon ng matibay na kontrol sa mga gawain ng tao, hanggang sa "pagsaway" sa mga makapangyarihang bansa na sa simula ay hindi lumuluhod sa matuwid nitong pamumuno. Imposibleng pagkaisahin ang mga propesiyang tulad nito sa maling teorya na ang kaharian ng Diyos ay isang matuwid na espiritu lamang sa puso ng mga indibidwal.

Bilang bunga ng pag-aaral sa mga daan ng Panginoon sa ilalim ng pamamahala ng kaharian ni Cristo, at kung kinakailangan ay "pinapagalitan" o didisiplinahan sa prosesong iyon, ang mga bansa ay, ayon sa ipinagpapatuloy ng propeta, "puputulin ang kanilang mga espada at gagawing araro, at ang kanilang mga sibat ay gagawing karit ng pag-aani: ang bansa'y hindi magtataas ng espada laban sa bansa, ni mag-aaral pa man ding makipagdigma." Ngunit ang bawat isa ay uupo sa ilalim ng kanyang baging at ilalim ng kanyang puno ng igos; at walang sinuman ang magpapangamba sa kanila: sapagkat ang bibig ng

Panginoon ng mga hukbo ang nagsalita nito." Mikas 4:4

Mga Nasasakupan ng Kaharian

Bukod sa katotohanang ang kaharian ni Cristo ay may espirituwal at makalupang yugto, ito rin ay may parehong mga pinuno at mga pinamumunuan, ang mga nasasakupan. Mahalaga sa pag-aaral ng Bibliya na pansinin ang pagkakaibang ito. Nang ipangako ni Jesus sa kanyang mga disipulo na makakasama nila siya sa kanyang kaharian, ang tinutukoy ay ang aspeto ng pamumuno sa kaharian, na sila ay magiging "mga hari at mga pari" sa kaharian kasama siya. (Pahayag 5:10; Pahayag 20:4,6). Hiningi ng tulisan sa krus kay Jesus na alalahanin siya sa kaniyang kaharian, at sumagot si Jesus, "Tunay ngang sinasabi ko sa iyo ngayon, makakasama ka sa akin sa paraiso." (mali ang paglalagay ng kuwit sa maraming salin). (Lucas 23:43). Ito ay isang pangako sa tulisan na maaari siyang maging isa sa mga nasasakupan ng kaharian.

Ang dahilan kung bakit ginamit ni Jesus ang salitang Paraiso rito ay dahil ibabalik ng kaniyang kaharian ang kalagayan ng paraiso sa buong daigdig. Ang ating mga unang magulang ay sumuway sa batas ng Diyos at pinalayas mula sa Paraiso, ngunit ang kalooban o batas ng Diyos ay muling itatatag ng kaharian, at maibabalik ang Paraiso. Ang buong daigdig ay magiging parang Hardin ng Eden at mapupuno ng muling naibalik at perpektong sangkatauhan. Sila ang magiging mga nasasakupan ng kaharian. At kayang-kayang masayang mga nasasakupan nga sila!

Gamit muli ang "bundok" bilang simbolo ng kaharian, isinulat ni Propeta Isaias na sa bundok na ito ay "lunukin ng Panginoon ang kamatayan sa tagumpay; at punasan ng Panginoong Diyos ang luha sa lahat ng mukha." (Isaias 25:6-9). Ang mga namatay ay gigisingin mula sa kamatayan at bibigyan ng pagkakataong tamasahin ang mga pagpapala ng kaharian na nagbibigay-buhay. Tinitiyak ito sa atin ni Apostol Pablo sa kanyang unang liham sa simbahan sa Korinto, kabanata 15, ang kahanga-hangang kabanata tungkol sa muling pagkabuhay ng mga patay. Una, inilalarawan niya ang muling pagkabuhay ng mga maghahari at mamumuno kasama ni Cristo, na ipinaliwanag na itataas sila sa kawalang-kamatayan. Nagpapatuloy siya, "Nangyari nga ang sinasabi sa Kasulatan: 'Ang kamatayan ay nilamon ng tagumpay. O kamatayan, nasaan ang iyong turok! O Sheol, nasaan ang iyong tagumpay?'" 1 Corinto 15:54,55

Ito ay isasama sa gawain ng kaharian. Ipinaliwanag ni Pablo na ang Cristo ay maghahari hanggang mailagay ang lahat ng kaaway sa "ilalim ng kaniyang mga paa," at na "ang huling kaaway na lipulin ay ang kamatayan." (1 Corinto 15:25-26). Sa makalangit na gawaing ito ng kaharian ay makikibahagi ang mga tagasunod ni Jesus, sapagkat ito ang kaharian na, ayon sa ating teksto, "ibibigay sa bayan ng mga banal ng Kataas-taasan." (Daniel 7:27). Ito rin ang kaharian na ipinahayag sa Pahayag 11:15, kung saan mababasa natin, "Ang mga kaharian ng mundong ito ay naging mga kaharian ng ating Panginoon at ng kaniyang Cristo; at siya'y maghahari magpakailanman."

Kapayapaan sa pamamagitan ng Kaharian ni Kristo 27

Bagaman libu-libong taon ang ginugugol sa paghahanda para sa kaharing ito, pagdating ng takdang panahon para itatag ito, natutupad nito ang lahat ng ipinangako ng Diyos. Ang kapangyarihan ng kaharian ay unang ipinahayag sa mundo sa pamamagitan ng isang dakilang "panahon ng kagipitan, na hindi pa naganap mula nang magkaroon ng bansa," na wawasakin ang "mga kaharian ng sanlibutang ito." (Daniel 12:1; Mateo 24:3, 21,22; Apocalipsis 2:26,27). Ngunit higit pa rito, gaya ng inihahayag ng Apocalipsis 11:18, ang pagtatatag nito ang magmamarka ng panahon para sa muling pagkabuhay ng mga patay, kapag ang mga "santo" ng panahong ito ay itinaas upang maghari kasama ni Cristo sa loob ng isang libong taon sa espirituwal na yugto ng kaharian, at kapag ang mga sinaunang propeta ay gagawing "mga prinsipal sa buong lupa."

Pagkatapos, ang buong mundo ay liliwanagan, at ang lahat, maliliit at matatanda, ay matututong igalang ang Panginoon. Ang mga kusang-loob na magpapatuloy sa pagtutol sa Diyos at katuwiran, na inilalarawan sa hula na ito bilang mga "nagsisira sa lupa," ay sila mismo ang "wawasakin mula sa gitna ng bayan." Gawa 3:23

Pagkatapos, matatapos na ang gawain ng kaharian, at ang Diyos, ang Maylalang ng langit at lupa, ay magiging, gaya ng inihula ni Pablo, "lahat sa lahat." (1 Corinto 15:24-28). Sa gayon, sa pamamagitan ng mga ahensiya ng kaharian, maisasakatuparan nang lubusan ang panalangin ng bawat Kristiyano, "Dumating ang kaharian Mo. Maganap ang kabutihan

Mo sa lupa, gaya ng sa langit." (Mateo 6:10). Walang panalangin na kailanman ay inialay ang magkakaroon ng mas ganap at kagalang-galang na sagot!